

"לך כנוס את כל היהודים"

הרב פרופ' דניאל הרשקוביץ

עם ישראל נצטווה: "זכור את אשר עשה לך עמלק¹... תמחה את זכר עמלק²", ומצד שני הקב"ה כביכול מקבל חובה זאת על עצמו³: "כי מחה אמחה את זכר עמלק". כיצד יתקיימו שני כתובים אלה? שואל רבי יהושע בן לוי בשם רבי אלכסנדר, ותשובתו⁴: "עד שלא פשט ידו בכסא – 'תמחה עמלק', ומשפשט ידו בכסא – 'כי מחה אמחה את זכר עמלק'". עמלק הכריז, איפוא, מלחמה על כסא ה', על מלכות ה' בעולם. אך כיצד ניתן להכריז מלחמה על מלכות ה'? תנאי הכרחי למלכות ה' נתון בפסוק⁵: "ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל", וכחשברו של המדרש⁶: "ויהי בישראל מלך – אימת? בהתאסף ראשי עם". האחדות בעם ישראל מהווה תנאי למלכותו של ה' בעולם ולכן עמלק מנסה לפגוע באחדותו של עם ישראל. כך הוא פועל – "ויזנב בך את כל הנחשלים אחרך", וכך זרעו פועל בנסותו לנצל את הפירוד בעם ישראל⁷ – "ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שוה להניחם". התשובה לפירוד היא האחדות. אכן, אסתר מצווה⁸: "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתי אצום כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי", וחז"ל קושרים את הציווי לכנס את בני ישראל למצב הפיזור והפירוד בו היו נתונים⁹: "ואין אתה מוצא ימים קשין שהיו ישראל באפילה, ויושבין בחשך ובצרה, כאותן הימים שהיו בימי המן, שאמר לאחשורוש – 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד'. כיון שידעה אסתר, התחילה לומר למרדכי: 'לך כנוס את כל היהודים'".

האחדות היא תנאי לקיומו של עם ישראל¹⁰: "רבי אומר: גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודת כוכבים ושלום ביניהם אמר המקום כביכול איני יכול לשלוט בהן כיון ששלום ביניהם, שנאמר (הושע ד'): 'חבור עצבים אפרים הנח לו', אבל משנחלקו מה הוא אומר (שם): 'חלק לבם עתה יאשמו'". האחדות היא הבסיס לחיים יהודיים, כפי שבא לידי ביטוי בדברי הלל לנכרי שרצה להתגייר¹¹: "שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גיירה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד – זו היא כל התורה כולה, ואידך – פירושה הוא, זיל גמור". האחדות היא שיא של יצירה יהודית, כפי שמסביר רבי חיים שמואלביץ את דברי הגמרא¹²: "שקר החן – זה דורו של משה ויהושע, 'והבל היפי' – זה דורו של חזקיה, 'יראת ה' היא תתהלל' – זה דורו של רבי יהודה ברבי אילעאי. אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה". רש"י מבאר במקום שדורו של משה ויהושע עסקו בתורה הרבה, ודורו של חזקיהו יותר מהם עד שבדקו מדין ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ. אשר לדורו של רבי יהודה ברבי אילעאי, כל שנאמר עליהם הוא שעניים היו. שואל רבי חיים שמואלביץ: מה השבח לדור זה? מה היתרון שנותנת להם עניותם על גדלות הדורות של משה ויהושע ושל חזקיהו? ותשובתו: העובדה שיכלו להתכסות ששה בטלית אחת מצביעה על השיאים אליהם הגיעו בדברים שבין אדם לחברו, שכן כאשר כל אחד דואג לכסות את עצמו – אפילו שנים לא יוכלו להתכסות בטלית אחת. אם אלה השכילו להתכסות ששה בטלית אחת הרי רק הסבר אחד

¹ דברים פרק כ"ה פסוק י"ז

² שם פסוק י"ט

³ שמות פרק י"ז פסוק י"ד

⁴ פסיקתא דרב כהנא פרשה ג', ראה גם מדרש תנחומא פרשת כי תצא סימן י"ז, ילקוט שמעוני פרשת בשלח רמז רס"ז ופסיקתא רבתי פרשה י"ב

⁵ דברים פרק ל"ג פסוק ה'

⁶ ילקוט שמעוני תורה פרשת וזאת-הברכה רמז תתקנ"ג, ילקוט שמעוני עמוס רמז תקמ"ח

⁷ אסתר פרק ג' פסוק ח'

⁸ אסתר פרק ד' פסוק ט"ז

⁹ מדרש תהלים מזמור כ"ב

¹⁰ בראשית רבה פרשה ל"ח ועוד

¹¹ שבת דף ל"א עמוד א'

¹² סנהדרין דף כ' עמוד א'

לכך: כל אחד דאג לכך שהאחרים יהיו מכוסים. אחדות שכזאת גוברת על גדלותם וחכמתם של הדורות הקודמים.

ב"ה זכינו למספר גדול של בתי כנסת באחווה המשמשים לא רק כבית תפילה כי אם כבית מדרש ובית ועד לכל דבר שבקדושה. אך הרי "אין דומין המועטין העושין את התורה למרובין העושין"¹³, ולכן רחב לבבנו כאשר הוחלט לעשות מעשה בבחינת "לך כנוס את כל היהודים" ולאחד את הציבור באחווה לקהילה אחת, ולכונן ירחון זה כאחד הביטויים למעשה האחדות.

"אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: רבי נטע נטיעה בפורים"¹⁴. לכאורה, זאת צורת חגיגה המתאימה יותר לט"ו בשבט מאשר לפורים. אך רבי יעקב ניימן מסביר בספרו "דרכי מוסר" כי רבי רצה להראות בדרך זאת שהשמחה של פורים צריכה להיות בגדר של נטיעה, שתשאר השמחה נטועה בלבם של האדם בכל ימות השנה. יהי רצון שנזכה שהשמחה על זרע האחדות שנטענו זה עתה תמשיך ללוות את גדילתו, ונזכה כולנו להיעשות אגודה אחת לעשות רצונו של הקב"ה בלבב שלם.

¹³ ילקוט שמעוני תורה פרשת בחוקותי רמז תרע"ב

¹⁴ מגילה דף ה' עמוד א'